

ANNA WITESKA-MŁYNNARCYK <https://orcid.org/0000-0001-6300-8083>

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Komunikat: *Letters for Palestinian childhoods* (Listy do palestyńskich dzieciństw)

Dnia 7 października 2023 roku palestyńska organizacja terrorystyczna Hamas dokonała krwawego zamachu na Izrael, w wyniku którego zginęło ponad 1400 osób. Śmierć poniosły także dzieci. O ataku mówi się, że był największą masakrą cywilnej ludności żydowskiej od czasów Holocaustu¹. W odpowiedzi na atak Izrael rozpoczął interwencję zbrojną w Strefie Gazy, w której, jak podaje BBC, około 70% ofiar śmiertelnych stanowią kobiety i dzieci. Prawie połowa społeczności Gazy to osoby w wieku poniżej 18 lat. Ich domy, szkoły, przedszkola, miejsca zabaw, dziecięce kryjówki legły w gruzach. W dwa tygodnie po wybuchu konfliktu kolektyw Reimagining Childhood Studies² przygotował i udostępnił środowisku akademickiemu do podpisu petycję. *Badacze dzieciństwa i studenci wzywają do natychmiastowego zawieszenia broni w Gazie* – brzmi jej tytuł. Jak opowiadała mi jedna z inicjatorek petycji, Rachel Rosen, autorzy spodziewali się 200–400 podpisów. Na ten moment petycję podpisało blisko 2500 osób, pragnących wyrazić solidarność z palestyńskimi dziećmi, dla których język, sposób mówienia o tym, co dzieje się w Gazie, ma znaczenie, które starają się, by ich głos, a przez to też głos Palestyńczyków przytłoczonych codziennością bombardowanej i okupowanej Strefy Gazy, wyraźniej wybrzmiewał w debatach publicznych w różnych krajach.

Piszemy ten list jako naukowcy i studenci specjalizujący się w badaniach z dziećmi i nad dzieciństwem, chcąc wezwać do natychmiastowego zaprzestania wspieranego przez Zachód izraelskiego ludobójstwa w Gazie oraz rażących aktów łamania praw dzieci palestyńskich.

¹ Por. (Szymczak 2023).

² Strona kolektywu Reimagining Childhood Studies – <https://reimaginingchildhoodstudies.com>.

Środowisko naukowe w tej petycji domaga się natychmiastowego zawieszenia broni, zapewnienia wody pitnej, jedzenia, paliwa, środków medycznych i pomocy humanitarnej, ochrony miejsc opieki medycznej, umożliwienia bezpiecznego transportu dla chorych i rannych, a także tych, których trzeba ewakuować. Autorzy odezwy uznali za ważne, by na konflikt spojrzeć w ujęciu historycznym, wychodząc znacznie przed dzień 7 października. Wskazali na fakt długoletniej okupacji Palestyny. Podkreślili też, że przez kilkanaście lat Strefa Gazy w gruncie rzeczy funkcjonowała jak „więzienie z nieograniczonym dostępem do nieba”. Opisując skalę zniszczeń i kryzysu humanitarnego, autorzy użyli pojęcia ludobójstwa. W kolejnych akapitach petycji podkreślają, że życia dzieci palestyńskich są cenne. Cenne są życia wszystkich Palestyńczyków. Choć w trakcie tego konfliktu w szpitalnych salach część dzieci kategoryzuje się jako „ranne i pozbawione żywych krewnych”, to przecież nie funkcjonują one w społecznej próżni. Choć właściwiej byłoby napisać – nie powinny. *Letters for Palestinian Childhoods* pokazują, że w wielu oddalonych od Gazy społecznych światach ludzie myślą o palestyńskich dzieciach, przyglądają im się i choć odczuwają bezradność, to jednak próbują mówić do nich, by nie czuły się opuszczone, zapomniane, pozbawione godności.

Trzeba byłoby 177 autobusów (jeśli liczyć, że w jednym autobusie mieszczą się 72 osoby), by przewieźć palestyńskie dzieci zabite przez wojska izraelskie w Gazie. 133 autobusy wypełniłyby młode ciała osób, które zmarły w trakcie konfliktu. W pozostałych 44 zmieściłoby się 3200 dotąd nieodnalezionych dzieci. Takie informacje zawiera infografika stworzona w ramach *Visualizing Palestine*, która ilustruje wpis autorstwa Aline Batarseh, kierowniczkę inicjatywy, umieszczony na stronie *Letters for Palestinian Childhoods*³. Jej wpis jest listem do dwunastoletniej Duni – palestyńskiej dziewczynki, która w trakcie konfliktu traciła po kolei rodziców, rodzeństwo, kończynę i w końcu życie.

Cóż za niesprawiedliwość, że przeżyłeś 12 krótkich lat w tych okolicznościach, Duniu!

Stworzyliśmy tę grafikę ku twojej pamięci. Nigdy cię nie zapomnimy i dalej będziemy domagać się godnego życia dla dzieci Gazy.

Spoczywaj w pokoju wraz z rodziną i wszystkimi innymi dziećmi, które zostały zbyt wcześnie nam odebrane.

Wybacz nam, że zawiedliśmy.

³ Wszystkie listy można przeczytać na stronie: <https://reimaginingchildhoodstudies.com/letters-for-palestinian-childhoods>.

Fot. 1. Grafika stworzona przez Visualizing Palestine towarzysząca listowi Aline Batarseh do palestyńskiej dziewczynki Duni

Zamieszczone na stronie listy często adresowane są do konkretnych palestyńskich dzieci, tych dostrzeganych przez nas na licznych, łatwo dostępnych materiałach wideo ze zrujnowanej Gazy. Jak zauważona przez Susanę Cortés-Morales zraniona w bombardowaniu mała dziewczynka i jej zapętlone pytanie: „Czy to sen?”. Piszący listy dorośli – akademicy, artyści, zanurzeni w codzienności, w której ich dzieci czują się bezpieczne i mają przestrzeń, by wyrażać radość, zabierają głos w sprawie dzieci tak brutalnie pozbawionych podstawowego prawa do życia i do przeżycia zwykłego dzieciństwa. Ich głosy są poruszające. Przywracają właściwą perspektywę. Są skierowane do palestyńskich dzieci i mówią do nich z troską i miłością. Są wyrazem solidarności, aktem przełamania ciszy i świadomym wyborem mówienia o upolitycznionym konflikcie, z perspektywy dziecka.

Fot. 2. Obraz *From the River to the Sea, Resistance Paints a Sweet Harmony* autorstwa dr. Elsy Talat Khwaji umieszczony na stronie *Letters for Palestinian childhoods* wraz z listem

Letters for Palestinian Childhoods to inicjatywa, która zrodziła się wśród badaczek i badaczy dzieciństwa skupionych wokół projektu „Reimagining childhood studies”. Projekt rozpoczął się od współpracy nad książką pod tym samym tytułem wydanej w 2019 roku przez Bloomsbury Academic. Jej redaktorami są Dan Cook z Rutgers University, Rachel Rosen z University College London i Spyros Spyrou z European University of Cyprus. Sarada Balagopalan z Rutgers University, której tekst również znalazł się w książce, wspólnie z Rosen i Spyrou kontynuowała podjęty w publikacji temat wyobrażania sobie na nowo studiów nad dzieciństwem poprzez wspólną pracę nad zawartością strony internetowej tej grupy. Kolektyw zorganizował między innymi cykl seminariów, podczas których wraz z zaproszonymi gośćmi budował krytyczny dialog na temat studiów nad dzieciństwem. Sięgając do teorii krytycznej oraz metodologii opartej na aktywistycznym zaangażowaniu wyrastającym z pragnienia budowania bardziej sprawiedliwego świata, kolektyw nalega na upolitycznienie analiz współczesnych dziecięcych doświadczeń. Nasza praca jako badaczy i badaczek dzieciństwa winna ich zdaniem implikować wyraźne zajmowanie stanowiska w kwestiach dotyczących warunków życia dzieci. Pojęcie bezstronności naukowej nie może stać się wymówką podtrzymującą niesprawiedliwe porządki społeczne. Powinniśmy występować przeciwko aktom dehumanizacji i mówić o nich wprost. Aktywizm akademicki winien polegać na kwestionowaniu naznaczonych przemocą porządków, które wpływają na kształt współczesnych dzieciństw. Praktykowanie studiów nad dzieciństwem może być aktem solidarności. *Letters for Palestinian Childhoods* są przykładem takiej praktyki, aktem solidarności z dziećmi Gazy, z ich rodzinami, z ich teraźniejszością i przyszłością.

Czy trudno wytłumaczyć to, co się dzieje teraz w Gazie? Mamy tendencje do mówienia w takich sytuacjach: „To bardzo skomplikowane”. W swoim liście do dzieci palestyńskich prawnik i aktywista ze Sri Lanki Amal de Chickera zauważa:

Kiedy dorosły mówi coś takiego, bardzo rzadko jest to naprawdę skomplikowane. To odpowiedź, którą dorośli zazwyczaj dają, gdy nie chcą dać ci PRAWDZIWEJ odpowiedzi.

(...) Prosta, ale trudna prawda jest taka, że mówią dzieciom, jak mają się zachowywać, ale sami robią coś całkiem innego. Udają, że są dobrzy, ale tak naprawdę tolerują to, że innym dzieją się bardzo złe rzeczy.

(...) Jest mi niezmiernie przykro, że tak wielu wpływowych dorosłych wciąż udaje, że jest to skomplikowane, i nie zatrzymało tej okrutnej napaści. (Wielu z nich ją popiera!) Jeszcze bardziej przykro mi, że dorośli tacy jak ja, którzy wiedzą, że to nie jest skomplikowane, którzy wiedzą, że to bardzo proste, również nie byli w stanie znaleźć sposobu, aby to zatrzymać. Jest nas coraz więcej. (...) Słyszymy nowe wieści i widzimy nowe obrazy okrucieństwa izraelskiej armii. Staramy się z całych sił, ale to nie wystarcza.

Fot. 3. Rysunek ośmioletniej Ayaany de Chickera towarzyszący wpisowi Amalowi de Chickera

Listy są tłumaczone na różne języki, w tym na arabski. Zresztą cała inicjatywa Reimagining Childhood Studies jest przykładem praktyki krytykującej europocentryczny charakter studiów nad dzieciństwem. Listy zaczęły podróż po różnych krajach w formie wystawy. W Polsce listy były odczytywane i pisane w różnych miejscach: w Poznaniu na festiwalu Etnoport, w Lublinie w Stowarzyszeniu dla Ziemi, we Wrocławiu i w Krakowie w Instytutach Etnologii i Antropologii Kulturowej, w Warszawie w Pracowni Etnograficznej⁴. Być może kiedyś będą odczytywane dzieciom w Palestynie. Włączając się w tę inicjatywę, włączając w nią także dzieci (część rysunków i listów jest ich autorstwa), w jakiś sposób współtworzymy współczesne dzieciństwa, podejmujemy polityczną decyzję o tym, kogo i w jaki sposób wspierać, co kwestionować i poddawać krytyce, jak mówić o świecie przemocy i kryzysów. Jak uprawiać studia nad dzieciństwem we współczesności, w której zbyt często odbierane jest dzieciom prawo do bezpiecznego dzieciństwa.

⁴ W organizację spotkań wokół wystawy zaangażowani byli m.in. dr hab. Izabella Main, dr hab. Michał Mokrzan, dr Ewa Rossal, dr hab. Anna Witeska-Młynarczyk, Lena Osuch-Cierniak, Dylhermano Dos Reis Menezes, Anna Bińka, Ewa Maciejewska-Mroczek.

Literatura

Szymczak, J. (2023). *Co stało się w Izraelu 7 października*. <https://oko.press/co-stalo-izraelu-7-pazdziernika> [dostęp: 5.12.2023].

SUMMARY

Letters for Palestinian Childhoods

The text presents the “Letters for Palestinian Childhoods” initiative organized by the Reimagining Childhood Studies collective to voice childhood researchers’ and activists’ call for a ceasefire in Gaza and to express solidarity with Palestinian children affected by war. The author examines the international academic community’s response to the escalation of conflict between Israel and Palestine, highlighting the importance of scholars’ engagement in defending children’s rights and opposing their dehumanization. The letters published by the collective serve as a testament to solidarity with these children and their families and critique global narratives that justify violence against Palestinians. This initiative aligns with critical childhood studies, emphasizing the need for political engagement and resistance against unjust social.

Keywords: childhood, war, Palestine, childhood studies, violence